

ΤΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΜΕΡΙΜΕ

Πώς ο Μεριμέ έκρυβε τὸν ἐαυτὸν τὸν κάτω ἀπὸ μιὰ μάσκα. Πῶς ὅλοι τὸν θεωροῦσαν ψυχρὸ, ἐνῶ ἦταν εὐαίσθητος. Ἐνα εἰδύλλιο πῶς βράσταε εἰκοσι χρόνια. Ἡ ὥρα κ. Ντελεσσέρ. Πῶρος, παραφορά, σπαρχαρές. Ἡ δόξα τοῦ Μεριμέ. Πῶς τὸν ἐπρόσεξε ἡ ἀγαπημένη του. Ὁ πόνος τοῦ συγγραφέως. Πῶς ἐκρύβε τ' ἀληθινὰ τὸν αἰσθηματικά. Ὁρὲς ἀπελπισίας, κ.τ.λ.

ΣΦΑΛΩΣ οἱ πῶ πολλοὶ ἄνθρωποι περνοῦν τὴ ζωὴ τους φροντίζοντας μιὰ μάσκα. Εἶτε ἀπὸ φόβο, εἶτε ἀπὸ δυσπιστία πρὸς τοὺς ἄλλους, εἶτε ἀπὸ προφύλαξι, δὲν θέλουν νὰ φανθοῦν ποιοὶ πραγματικῶς εἶνε. Αὐτὸ συνέβη καὶ μετὸν περίφημο Γάλλο δηγηματογράφου τοῦ περασμένου αἰῶνος, τὸν Πρωσπερ Μεριμέ. Σ' ἕλη του τὴ ζωὴ, ἔκρυψε τὸν ἀληθινὸ ἐαυτὸν τὸν κάτω ἀπὸ μιὰ μάσκα. Ἐνῶ κατὰ βάθος ἦταν εὐαίσθητος, τρυφερὸς, αἰσθηματικός, προσπαθοῦσε διαρκῶς, καὶ τὸ κατάρθωνε, νὰ εἶναι τὴν ἐντύπωση ἐνὸς ἀνθρώπου ξηροῦ, εἰρῶνος, κινωλοῦ.

Ὁ ἴδιος δηγηματὸς κάπου πῶς τοῦ γεννήθηκε ἡ διάθεσις αὐτῆς τῆς ὑποκρισίας, πῶς τοῦ γινετο σιγά-σιγά συνήθεια ἀπεροῦσθαι, καὶ στὸ τέλος, δευτέρου φάσις. Ὅταν ἦταν μικρὸς, μιὰ μέρα, ἡ μητέρα του τὸν ἐμάλωσε γιὰ μιὰ ἀσημαντὴ ἀτία. Κατσούρατος, ἔκανε τὴν θυμωμένη καὶ ἀπέλειπε τὸν δειχθῆ. Μὰ μόλις ἔβλεπε τὴν πόρτα τοῦ δωματίου ὅπου ἔγινε ἡ σπηγὴ, ἐμπήξε τὰ γέλια γιὰ τὴν κωμικὴ ἔκφρασι πῶς εἶχε πάρει ὁ μικρούλης τῆς γυῖος τὴν ὥρα πῶς τὸν μάλωνε. Ὁ Μεριμέ βίωσις ἄκουσε τὰ γέλια τῆς καί, ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη, ὠρμήθηκε νὰ φορέσῃ τὴ μάσκα τῆς ὑποκρισίας «γιὰ νὰ μὴν κἀν γὰν γελῶν οἱ ἄλλοι μ' ἐκείνο πῶς αὐτὸν τὸν ἔκανε νὰ πονῆ». Ἡ κατοπιῆ λέιρα του τοῦ ἐστερέωσε περισσότερο ἀκόμη τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτῆ καί, γιὰ νὰ τὴν ἔχη πῶς ἴσ' ἔβην του, καὶ νὰ μὴν τὴν ἔξινῃ ποτέ, χῶραξε στὸ δαχτυλίδι του τὴν περίφημη φράσι, ἔβληκα ἀναρῶσθαι τῆς ζωῆς του: «Μὴν ἔχεις ἐμπιστοσύνη σὲ κανένα».

Ὁμοῦ, πῶς ὅλες τῆς προφύλαξις, δὲν κατώφθωνε πάντα κάτω ἀπὸ τὴν εἰρῶνα ἴσ' τὴν ψυχρότητα, νὰ κρύβῃ τὸν ἀληθινὸ ἐαυτὸν του. Ὅσοι τὸν πλησίασαν πολὺ, ἐνοιῶσαν πόση τρυφερότητα ἔβλεπε μέσα του. Ἦταν φίλος πιστός καὶ ἀφοσιωμένος καὶ ἀπέναντι στῆς γυναίκες πῶς ἀπάτησε, ὑπῆρθε πάντοτε ἐξαιρετικὰ λεπτὸς καὶ εἰδείξε μιὰ παραδειγματικὴ ἀφοσίωσι.

Ἡ γυναίκα πῶς ἀγάπησε περισσότερο ὁ Μεριμέ ἦταν ἡ κωρία Ντελεσσέρ. Ὁ ἐρωτὶς τοῦς ἐβόσταξε εἰκοσι δέκα χρόνια ῥῶνα, καὶ ὅταν ἔβραξη ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἐξακολουθοῦσε νὰ λατρεύῃ μετὸν ἴδιον ἔθρῳ, μετὸ ἴδιο πάθος, μετὸ ἴδιον δυνάμι, τὸν ἐγκάθισσε, ὁ Μεριμέ γινώσκει μιὰ ἀπελπισία, πῶς μόνον οἱ πολλοὶ ἀσηματικῶς ἄνθρωποι μποροῦν νὰ τὴν γνωρίσουν. Χάροντας τὴν, τοῦ φάνηκε ὅτι ἔκανε ὅλη του τὴ ζωὴ. Ἐκλάψε σάν παιδί, πέρασε στιγμῆς ἀπάνταστῆς ἀγνῶσις καὶ πληγῶθηκε τόσο βαθιὰ, ὥστε δὲν μποροῦσε ποτέ νὰ συνείδη ἀπὸ τὸ πληγῶ. Τὸ περῶσθαι αὐτὸ τὸ τόσο ὀδυνηρὸ γιὰ τὸν Μεριμέ, εἶχε βαθύτητα ἀπληγῆ καὶ στὸ ἔργον του. Ὅσο διακοῦσε ὁ ἐρωτικὸς του δεσμός, βρισκόταν σ' ἕνα ἀδιάκοπο δημιουργικὸ ὄργασμα. Μὰ μόλις τὸν ἐγκατέλειπε ἡ κ. Ντελεσσέρ, ἐκόπηκε μονομιάς καὶ ἡ δόξαι του γιὰ δημιουργία. Αὐτὸ τὸ βεβαιῶνε ἄλλοτε καὶ ὁ ἴδιος.

«Ἐπάνα νὰ γράφω μυθιστορήματα—λέγει—ἀπ' τὴ στιγμή πῶς ἔπαυα καὶ ν' ἀγάπῶ».

***

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ρομαντισμοῦ καὶ ἀργότερα, ἐπὶ τῆς Δευτέρας Ἀποκαταστάσεως (1852—1870), ὁ Μεριμέ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς κωμικότερους τύπους τοῦ Παρισιοῦ. Συγγραφεὺς διάσημος, ἀνιστερος κωμικῶς ὑπάλιλλος, γερονιαστικῆς κατόπιν, ποιητικῶς σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ γιὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ γιὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ ἔργα του (λαογραφικὰ, γλωσσολογικὰ, ἀρχαιολογικὰ), ἦταν περιζήτητος στὰ ἀποκαταστατικὰ Παρισινὰ σαλόνια. Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ σαλόνια αὐτὰ, τῆς κομῆσεως Μοντιγίου, φησι καὶ θαυμαστῶς τὸν γινώσκει ὁ Μεριμέ, τὸν χειμῶνα τοῦ 1854, τὴν κ. Ντελεσσέρ. Ἦταν γυναίκα ἐνὸς μηχανικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν βρισκόταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ πολλοὶ ἐγκάθισσε σχέσεις μαζί της. Ὁ Μεριμέ τὴν εἰδείξε ἀμέσως μετὸ τὸ πνεῦμα του, μετὸ τὴν χαριτωμένην του κομῆτητα, καὶ, πῶς πάντων, μετὸ τὴ δόξα πῶς τὸν περιβάλλει σάν φωτιστικῶνος καὶ τοῦ ἔδινε ἕνα θέλητρο—τὸ θέλητρο τῆς δόξαις—στὸ ὅποιο λίγες γυναίκες ἄφουδον νὰ ἀντισταθῶν. Μὰ πῶς περισσότερο ἔβλεψε τὸν Μεριμέ ἡ κ. Ντελεσσέρ. Ἦταν μιὰ γυναίκα μετὸ ἀσυνήθιστα χαρισίματα, ἔξινῃ, ἐπάτατος μορφομένη, ἐξαιρετικὰ λεπτὴ, μὰ πῶς πάντοτε ὄρα. Ἀλέκα χῶνα μετὰ τὴν διακοπὴ τοῦ ἐρωτικοῦ τῶνος

δεσμοῦ, ὁ Μεριμέ ἔγραφε γιὰ τὴν ἀγαπημένην του (ἡ ὁποῖα τὸν εἶχε γάμει νὰ νοιώσῃ τόσο χαρὰ μὰ καὶ τόσο πόνο) στὴν ἐμπιστῆ φίλῃ του κωμῆσσα ντὲ Μοντιγίου :

«Μὲ τί περισσότερο μ' ἔβλεξε ἡ κ. Ντελεσσέρ; Μὰ γιὰτί νὰ τὸ κρύψω; Μὲ τὴν ὀμορφίαν της. Ἡ ὀμορφίαν της ἦταν ἕνα κῆμα βροεινὸ μυστηρίου καὶ ἀνατολικῆς ἠδοναθείας. Τὰ μάτια της, βαθυγάλανα, μελαγχολικὰ, ὀνειροπόλα, δὲν τραβοῦσαν ἄλλῶς, εἰάγουν κυριολεκτικῶς. Καὶ ἡ φωνὴ της ἦταν τόσο γλυκία, ἔστει, μολοντοῦ ἡ κομῆτητα της εἶχε τὸ σπανιότερο θέλητρο, σὺχρὰ δὲν ἐπρόσεχε κανεὶς σ' ἕτι ἔλεγε, συναρῶμένος, μεθυῶμένος ἀπὸ τὴν εἰσίασι μουσικῆς τῆς φωνῆς της. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τῆς γυναίκες ἐκείνες πῶς ὅταν τῆς γινώσκει κανεὶς καλὰ καὶ ὑποστῆ τὴν ρητεία τοῦς, ἀπορείς πῶς δὲν κάνουν τελλῶσι ἀπ' ἀγάπη ὅλους τοὺς ἄδρες πῶς συναντοῦν στὸ ὄρῳ τους».

Δὲν εἶνε γνωστὸ ἂν εἶχε ἔξερῶλάνα καὶ ἄλλους ἡ κωρία αὐτῆς γυνάικα, μὰ τὸν Μεριμέ ἀσφαλῶς τὸν ἔξερῶλε.

Εἰκοσι ὀλόκληρα χῶνα καθε το σέβρι, καθε το πῶξι, καθε το ἀπόφασιν, μοναδικὸ κίνητρο, μοναδικὸ κωμῆσθαι εἶχαν τὴν ἀγαπημένην του. Ἡ φημ, ἡ δόξα, ὁ πλοῦτος, ἡ ἐκτίμησι τῶν ὀλίγων, ὁ θαυμαστικῶνος τῶν πολλῶν, ἡ θέσις, τὰ ἀξιώματα, ὅλ' αὐτὰ, ὁ Μεριμέ θεωροῦσε μόνον ὡς μέσα γιὰ ν' ἀποκτῶ τὸ δυνάτον περισσότερο θέλητρο στὰ μάτια τῆς λατρευτῆς του. Ἡ κ. Ντελεσσέρ ἦταν γ' αὐτὸν ὅλη του ἡ ζωὴ.

«Ἐκπέτομαι καμιά φορὰ—τῆς ἔγραφε τὸ 1860—τῆ ζωὴ μου πρὶν σὲ γινώσκειω. Τί ἀδεια ποῦ ἦταν, τί ἀσημαντὴ! Ἡ ἐπιστημονικῶνος μου ἐργασίαις, τὰ λογαρχικὰ μου ἔργα ποῦ μοῦ ἔδιναν τέτοια θέρημα τότε, τέτοια ἐθουσιαστικῶνος, τώρα μοῦ φαινοῦνται πράγματα μηδαμινὰ, παραβαλλόμενα μετὸ λίγες ὄρες, μετὸ λίγες στιγμῆς τῆς ἀγάπης σου. Ἀπὸ τὴ στιγμῆ πῶς τὴ γινώσκει δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα παρα μόνον ἀγάπη. Καὶ ὅσο περῶ ὁ καιρός, τόσο περισσότερο νοιώθω τὸ δικαίον εἶχε ὁ ποιητῆς ποῦ ἔγραφε :

«Μεγάλο πῶγμα εἶνε ἡ ἀγάπη!»
Τρυφερότερα, θεμελιότερα, δαχτυλιότερα εἶνε τὰ γομῆματα τῆς κ. Ντελεσσέρ πῶς Μεριμέ. Ἀληθινὰ γομῆματα.

«Δὲν ἠλδες χῶδες—τοῦ γομῆει—στὴν ἐσπερίδα τῆς Ροσῶκλέν, δὲν ἠλδες καὶ εἶνε τώρα μετῆμει καὶ ἀκόμα δὲν πῆρα γομῆμα σου γιὰ νὰ μᾶσω τὴ συμβαίνει. Ἦσουν ἀρροστος; Μὰ τότε ἐπέριε νὰ μοῦ στείλῃς δυὸ λόγια γιὰ νὰ μὴν πάω καὶ γ' ἔγω. Θεε μου! Πῶς ἐπληξῆ, πόση ἡ στιγμῆς μοῦ φάνηκ' ἡ ἀπελπισίω. Κάθε φορὰ πῶς ἀνήγγελλαν ἕνα νέο προεικημῶνος, πηθῶσε ἡ καρδιά μου, νομίζοντασ ὅτι εἶσαι ἐσὺ. Μὲ τὴν κ. Σεντόρ μιλῶσα ὄρα πολλὴ γιὰ τὴν «Κάμνη», γιὰ τὴν «Κολόμα», γιὰ τὸν «Ματιὸ Φαλκῶνος», πῶς τῆς φαινοῦνται ὅτι εἶνε τὰ τρία καλύτερα ἔργα σου. Ἦταν μιὰ δασὶ ἡ κομῆτητα αὐτῆ. Μὰ, μολοντοῦ σ' ἔξερῶνε κομῆτα, δὲ προτιμῶσα χιλίες φορῆς νὰ ἦσουν ἐσὺ ὁ ἴδιος μαζί μου, ἔστω καὶ γιὰ λίγες στιγμῆς, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμῆ μόνο!»

Ἀγάπη γεμάτη πάθος, γεμάτη τρυφερότητα, γεμάτη θέρημ καὶ φλόγα!... Μὰ, ἄλλομονο! ἦλθε μιὰ μέρα πῶς καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῆ ἐβόσσε, ὅπως ὅλα ἐδῶ κάτω. Ἡ κ. Ντελεσσέρ ἀγάπησε ἄλλον. Αὐτὸ ἦταν μιὰ κατῶστητῆ μαγαριὰ γιὰ τὸν Μεριμέ. Ὁμοῦ τὸ δέχτικῆ μετὰ θαυμαστῆ στασιῶτητα. Σχίστηκε, μάλιστα ἡ καρδιά του, μὰ δὲν βόδεξε τίποτε. Στὴ γυναίκα πῶς τὸν ἐγκατέλειπε τόσο σκληρὰ, δὲν ἔκανε κανένα παράπονο. Ἡ μάλλον παραπονεθῆσε, ἀλλὰ τόσο ἀνάλογα, τόσο διακριτικὰ, ὥστε ἡ κ. Ντελεσσέρ δὲν ἐνοιῶσε τίποτε. Ἐπιθυμῶσε νὰ μείνῃ φίλος, ἕνας φίλος ἀπλῶς ἐκείνης τὴν ὁποῖα ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀγαπᾶ καὶ γιὰ τὴν ὀλοία ὅμως ἦξερε καλὰ ὅτι δὲν ἦταν πῶς ἀναρῶσθαι.

«Τὴν τελευταία φορὰ πῶς σᾶς εἶδα—τῆς ἔγραφε—μοῦ προξενήσατε μιὰ πολὺ μεγάλη εὐτυχία. Μοῦ ἀνταποδοῦσατε—κολακεῶμαι νὰ το πιστεῶ—μιὰ φίλια πῶς μοῦ ἦταν ἐξαιρετικὰ πολυτιμῆ καὶ γιὰ τὴν ὀλοία, ἐν τούτοις, ἀμφέβαλα ἀποτέ. Μοῦ φάνηκε ὅτι μοῦ βγάταε ἕνα ἀγκυλὶ ἀπὸ τὴν καρδιά. Ἄς μὴ μιλῶμε πῶς γ' αὐτα, κωρία, ἐπιτρέπατέ μου μονάχα νὰ σᾶς εἰχαριστήσω...»

Ὁ ἄνθρωπος πῶς ἐχάρωσε τῆς γομῆσις αὐτῆς σπῶραζε πῶς πόνο. Καὶ ὅμως ἔβινγε ὅσο μποροῦσε τὸν πόνο του. Μὰ φυσικῶνος τῶσθαι, ἕνας σεβασμός γιὰ τὸ βαθεὶ ἀσθηματικά, τοῦ ἔδινε τὴ δυνάμι αὐτῆ. Καὶ τέτοιος ὑπῆρθε πάντα ὁ Μεριμέ. Ποτέ δὲν φανερώσε τὸν ἰληθινὸ ἐαυτὸν του. Γιατὶ ἔξερε ὅτι πῶς λίγους ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ἀστανθοῦν καὶ νὰ ἐκτιμῶσθαι τὸν πόνο του.

